

COP KAVRAMLARI

BM İklim Değişikliği Taraflar Konferansı (COP), ilk kez düzenlendiği 1995'ten bu yana farklı kavramları iklim literatürüne soktu.

Küresel ısınmanın her boyutu ile ele alındığı COP zirveleri 28 yıldır

dünyanın çeşitli kentlerinde gerçekleşiyor. 1995'teki ilk zirveden bu yana

düzenlenen yüzlerce toplantı doğrultusunda alınan kararlar sonucu çeşitli

kavramlar da literatüre girdi. 0 kavramlar arasında en çok kullanılanlar şu

şekilde:

Birleşmiş

Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC)

İngilizcesi "UN Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)" olan

ve Türkçede BMİDÇS şeklinde kısaltılarak bahsedilen sözleşme, Birleşmiş Milletler

(BM) tarafından iklim değişikliği sorununa işaret etmek amacıyla geliştirilmiş

ilk önemli girişimlerden biri. 1992 yılında Rio de Janeiro'da düzenlenen

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda imzaya açılan ve 21 Mart

1994'te yürürlüğe giren Sözleşme'ye 2007 itibarıyla 192 ülke katıldı.

Türkiye, Sözleşme'ye 24 Mayıs 2004 tarihinde dahil oldu. BMİDÇS,

Sözleşme'ye taraf ülkeleri, sera gazı emisyonlarını azaltmaya, araştırma ve teknoloji üzerinde işbirliği yapmaya ve sera gazı yutaklarını korumaya teşvik ediyor.

Taraflar

Konferansı (COP)

İngilizcesi "Conference of the Parties (COP)" olan konferans Türkçede de sık sık İngilizce kısaltılmışı olan "COP zirveleri"

olarak kullanılıyor. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve

Sözleşmesi'ne taraf ülkeler bu konferans kapsamında her sene dünyanın başka bir

ülkesinde bir araya gelip iklim değişikliğinin getirdiği sorunlar ve olası

çözümler üzerine kapsamlı müzakereler gerçekleştiriyor. İlk COP konferansı

1995'te Almanya'nın Bonn şehrinde yapılırken, taraf ülkelerin temsilcileri bu

yıl 28'incisi düzenlenen COP zirvesi için Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE)

Dubai kentinde bir araya geldi.

EK

ülkeler (Annex states)

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi taraf ülkeleri

sanayileşmişlik düzeylerine göre iki gruba ayırıyor. Bununla birlikte

sanayileşmiş ülkeleri de ekonomilerine göre yine iki ayrı kategoride görüyor.

Bunlardan İngilizcesi “Annex – I” olan EK-1 ülkeleri bu gruplardan biri ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü üyesi sanayileşmiş ve

aynı zamanda ekonomik geçiş sürecindeki ülkeleri kapsıyor.

İngilizcesi “Economies in Transition” olan ve ekonomik geçiş sürecindeki ülkeler kısaca EIT ülkeleri olarak da kullanılıyor ve bu ülke

grubu, Rusya’nın kendisini gelişmiş ülkelerden ayırma ısrarı üzerine

oluşturarak bir nevi gelişmiş ülkeler grubunda özel bir yere sahip olma isteği

sonucu doğdu. Türkiye de bir EIT ülkesi olarak EK-1 grubunda yer alıyor.

İngilizcesi “Annex – II” olan Ek-2 ülkeleri ise Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü üyesi olan ve aynı zamanda EIT ülkesi olmayan

sanayileşmiş büyük ekonomileri temsil ediyor. Bu ülkelerin, gelişmekte olan

ülkelerin sözleşme kapsamında emisyon azaltma faaliyetlerini üstlenmelerini

gerçekleştirebilmeleri ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine uyum

sağlamalarına yardımcı olmak için mali kaynak sağlamaları bekleniyor.

EK-1’de

yer almayan ülkeler (non-Annex 1 states)

İngilizce kullanımı ile “non-Annex 1 states” olarak ifade

edilen

“EK-1’de yer almayan ülkeler” grubu Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi taraf ülkeleri sanayileşmişlik düzeylerine göre ayıran ikinci grup. Bu grupta yer alan taraflar ise genellikle gelişmekte olan ülkelerden oluşuyor. Bu grubun içerisinde küresel ısınmanın sonuçlarına karşı savunmasız birçok ülke yer alıyor.

Öyleki bu grubun içerisinde yer alan 49 ülke ayrıca “En az Gelişmiş Ülkeler” olarak kabul ediliyor. İngilizcesi “least developed countries” olan özel grup sık sık metinlerde LDC olarak kısaltılmış şekilde kullanılıyor. Bu özel grup, sözleşme tarafından iklim değişikliği ile mücadelede en düşük kapasiteye sahip ülkeler grubu olarak görülüyor.

CMP ve CMA toplantıları

COP zirvelerine ilişkin metinlerde en çok karşılaşılan iki kısaltma da CMP ve CMA. CMP “Kyoto Protokolü Taraflarının Toplantısı Olarak Hizmet Veren Taraflar Konferansı”nın kısaltması olarak kullanılıyor ve CMP toplantıları da Kyoto Protokolü’ne taraf ülkelerin temsilcileri tarafından COP zirveleri esnasında yıllık gerçekleştiriliyor.

CMA ise Paris Anlaşması taraflarının toplantılarının kısaltması olarak kullanılıyor. Bu toplantılar da tıpkı CMP’ler gibi COP zirveleri esnasında yıllık düzenleniyor.

Uygulama

Alt Grup Toplantıları (SB)

Yıllık gerçekleştirilen COP, CMP ve CMA toplantıları UNFCCC bünyesindeki ana toplantıları oluştururken yılda iki kez de “Subsidiary Body” (SB) olarak bilinen alt grup toplantıları düzenleniyor. Türkçede bu kavram sık sık “alt organ toplantıları” diye de kullanılıyor.

Uygulama

Alt Grup Toplantıları (SBI)

Alt grup toplantılarından biri “Subsidiary Body for Implementation” olan ve sık sık kısaca SBI olarak kullanılan Uygulama Alt Grup Toplantısı, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi toplantıları ve toplantının amacı Kyoto Protokolü’nün ve Paris Anlaşması’nın uygulama ve değerlendirme süreçlerine destek olmak.

Bilimsel

ve Teknolojik Danışma Alt Grup (SBSTA)

İngilizcesi “Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice” olan ve sık sık kısaca SBSTA olarak kullanılan Bilimsel ve Teknolojik Danışma Alt Grup toplantıları SBI’lar gibi yılda iki kez gerçekleştiriliyor. SBSTA’lar da aynı şekilde Kyoto Protokolü’nün ve Paris Anlaşması’nın uygulama ve değerlendirme süreçlerine destek olmayı amaçlıyor.

Ulusal

Uyum Eylem Programları (NAPA)

İngilizcesi “National Adaptation Programmes of Action” şeklinde ve sık sık NAPA olarak kısaltmasıyla kullanılıyor. NAPA en az gelişmiş ülkelerin değişikliğinin etkilerine karşı uyum konusunda gecikmemeleri için 2001 yılında Fas’ın Marakeş kentinde gerçekleştirilen 7. Taraflar Konferansı’nda En Az Gelişmiş Ülkeler Çalışma Programı kapsamında kabul edildi.

Ulusal Uyum Planları (NAP)

İngilizcesi “National Adaptation Plans” şeklinde ve sık sık NAP olarak kullanılıyor. Gelişmekte olan ülkeleri hedefleyen bu plan 2011 yılındaki 17. COP Zirvesi’nde kabul edildi ve çerçevesi; kırılğanlıkların azaltılması, uyumsal kapasitenin ve dirençliliğin artırılmasının yanı sıra iklim değişikliği uyumunun yeni ve mevcut kamu politikalarına entegre edilmesi ve özellikle kalkınma planları ve stratejilerine dahil edilmesi şeklinde oluşturuldu.

Ulusal Katkı Beyanı (NDC)

İngilizcesi “Nationally Determined Contribution” ve kısaca NDC olarak kullanılıyor. NDC’ler Paris Anlaşması’na taraf ülkelerin sera gazı emisyonlarını azaltmaya ve iklim etkilerine uyum sağlamaya yönelik iklim eylem planlarını beyan etmesi anlamına geliyor. Taraflar bu beyanlarını her 5 yılda

bir güncellemek durumunda.

Küresel

Durum Deęerlendirmesi (GST)

İngilizcesi “Global Stocktake” olan kavram sık sık GST olarak da kullanılıyor. Bu ise Paris Anlaşması ile ülkelerin her 5 yılda bir geręekleřtirdikleri Ulusal Katkı Beyanları üzerinden dünyanın iklim krizi noktasında nerede olduğuna yönelik genel bir değerlendirmeyi tanımlıyor.

Kaynak:AA